

Birkenes kommune

Kommuneplanens samfunnsdel

2015-2027

24.03.2015

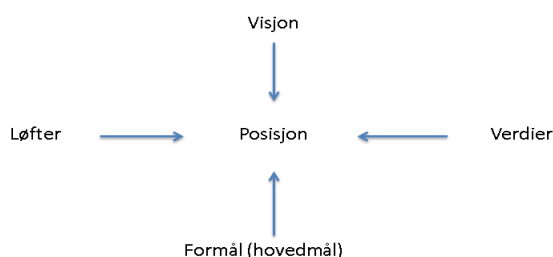
INNHALDSFORTEGNELSE

1	Oversikt over strategisk retning	2
1.1	Visjon: Sammen skaper vi et vekstmiljø for alle	2
1.2	Hovedmål:	2
2	Visjon – sammen skaper vi et vekstmiljø for alle	3
2.1	Hvor vil vi og hvorfor?	3
2.2	Bakgrunn for visjon og posisjon	3
2.3	Visjon, mål, strategi, handling	4
3	Hvorfor kommuneplan	5
3.1	Formål og hensikt.....	5
3.2	Kommuneplanens samfunnsdel.....	5
3.3	Kommuneplanens arealdel	5
3.4	Kommunal planstrategi og planprogram	6
3.5	Prosess	6
4	Rammer for planarbeidet	9
4.1	Nasjonale føringer.....	9
4.2	Regionale føringer.....	10
4.3	Eksisterende planer.....	12
5	Satsingsområder og mål	13
5.1	Samfunnssikkerhet og beredskap	13
5.2	Satsingsområde 1: Tidlig innsats	14
5.3	Satsingsområde 2: Utdanning	17
5.4	Satsingsområde 3: Steds- og næringsutvikling	19
6	Organisasjonens oppdrag	23
6.1	Hovedutfordringer	23
6.2	Hovedmål og delmål – «sammen kan vi mer».....	23
6.3	Strategier.....	24

1 Oversikt over strategisk retning

Birkenes kommune ønsker å ha en helhetlig og enkel kommunikasjonsplattform. Den skal kommunisere vedtatte visjon, løfter, verdier og mål for utviklingen av kommunen som samfunn. I tillegg skal den bidra til å gi kommunen en ønsket posisjon og et omdømme i regionen. Plattformen skal gå som en rød tråd gjennom dette dokumentet. Det vil si fra det langsiktige perspektivet, visjonen, gjennom strategiske satsingsområder og løfter overfor befolkningen til konkrete mål, tiltak og handlinger. Hele kommunens virksomhet skal preges av våre kjerneverdier i det daglige møte med innbyggerne, næringsdrivende og besøkende.

KOMMUNIKASJONSPLATTFORM

Birkenes har flere posisjoner å bygge videre på. Det er mulig for Birkenes kommune å tydeliggjøre sin rolle i Kristiansandsregionen, hvor blant annet "Barnas by" er fremhevet som en mulig posisjon. Med sine naturressurser og et aktivt næringsliv kan Birkenes kommune også ta en aktiv rolle i det grønne skifte med fokus på verdiskaping i primærnæringen.

1.1 Visjon: Sammen skaper vi et vekstmiljø for alle

Løfter:

Birkenes kommune skal:

- tilrettelegge for god folkehelse i alle faser av livet
- levere kvalitet i skole og barnehage
- tilrettelegge for tre levende bygdesentra

Posisjon:

«Vekstkommunen»

Verdier:

Sprek, ekte og dyktig

1.2 Hovedmål:

1. VI FREMMER LIVSGLEDE OG MESTRING GJENNOM HELE LIVET
2. BARNEHAGENE OG SKOLENE FREMMER MESTRING, LÆRING OG UTVIKLING FOR ALLE
3. VI HAR TRE LEVENDE SENTRUM OG SKAPER GODE VEKSTVILKÅR FOR NÆRINGSUTVIKLING

2 Visjon – sammen skaper vi et vekstmiljø for alle

2.1 Hvor vil vi og hvorfor?

Birkenes kommune er i sterk vekst og utvikling. Dette gjør at endring og omstilling vil prege alle kommunens tjenester i tiden fremover. Vår ledestjerne bør derfor handle om å legge til rette for felles vekst og utvikling for innbyggere, næringsdrivende, brukere, besøkende og medarbeidere i hele kommunen. På den måten bygges et samfunn med mulighet for vekst og utvikling for alle. Hensikten med visjonen er å vise en tydelig retning.

Sammen skaper vi et vekstmiljø for alle

Begrunnelse for valg av ord:

- *Sammen*: understreker at vi påvirkes av hverandre og tar et felles ansvar for samfunnet vi er en del av
- *Skaper*: gjenspeiler at vi er aktive og kreative sammen om smarte løsninger
- *Vi*: omfatter at vi er deltakere og aktører i eget liv
- *Et vekstmiljø*: fremhever hva vi ønsker at kommunen skal legge til rette for, dvs. et miljø hvor alle kan utvikle seg positivt og skape merverdi sammen
- *For alle*: betyr at vi er en inkluderende kommune uavhengig av hvem du er og hvilke tjenester du trenger

2.2 Bakgrunn for visjon og posisjon

Det er gjennomført prosesser omkring visjoner både administrativt og senest i kommunestyret den 17.6.14. I gjeldende kommuneplan har kommunen hatt følgende visjon for arbeidet i kommunen: «Trygghet og trivsel for alle innbyggerne». Kommunen har hatt den samme visjonen over flere år, og fundamentet for trygghet og trivsel vil fremdeles ligge der i det videre arbeidet.

En utfordring med å utforme en god visjon for en kommune som opplever både vekst og voksesmerter er å utforme en visjon som både favner bredt, men samtidig peker på de satsningsområdene, målene og fremgangsmåtene som velges. Visjonen kan favne bredt, dvs. dekke kommunens tre satsingsområder og løfter. Dette er beskrevet senere i dette dokumentet. Samtidig er det også et ønske om å spisse for å skape en identitet og godt omdømme.

I prosessen med å få gode visjoner ble det stilt følgende spørsmål:

- Hva er det unike med Birkenes kommune?
- Hvilke holdninger kjennetegner folk i Birkenes kommune?
- Hva er drømmebilde eller drømmesituasjonen for Birkenes kommune?
- Hvordan vet vi at vi har lykket?
- Hva ville du ønsket annerledes med dagens situasjon?
- Hvilke bygger ønsker vi å skape/utvikle?

Visjonen skal være lett å kommunisere ut, gi kommunen et ønsket omdømme og en identitet utover kommunens grenser. Målet er å øke kommunens konkurransekraft og bidra til å gi Birkenes en strategisk posisjon i det pågående arbeid med ny kommunereform. Posisjonen defineres som

«vekstkommune» og tar utgangspunkt i flere forskjellige kjennetegn ved kommunen. For eksempel at kommunen er:

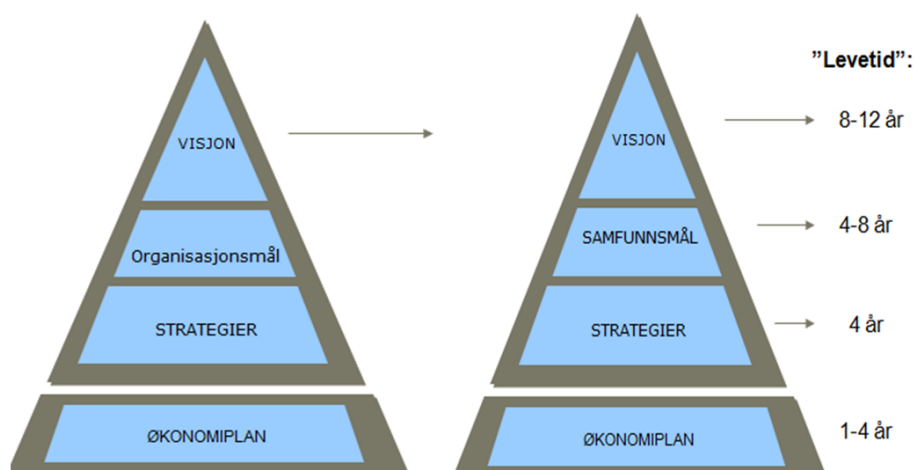
- En kulturkommune, viden kjent for et stort engasjement for lokalmiljøet og dugnadsinnsats for bygda.
- Rik på ressurser både menneskelig og i naturen. Birkenes har elva med laksefiske, store skog- og utmarksressurser tett på Kristiansand og sentralt i Agder. Disse kan videreforedles, jf. *det grønne skiftet*.
- Et unikt oppvekstmiljø der folk bryr seg. Det er en vekstkommune dominert av barn og unge.
- En industrikommune, med flere store bedrifter, i stor grad basert på tre og trevirke, bedrifter som holder stand og ennå ikke har flyttet produksjonen til lavkostland – Tveide næringspark med felles vekst og utvikling og flere etableringer på gang.

2.3 Visjon, mål, strategi, handling

Kommuneplanens samfunnsdel er bygd opp rundt visjonen. Visjonen ser vi for oss at strekker seg ut planperioden og er det overordnede som vi bestreber oss for å nå. For å oppnå dette utarbeides mål og strategier som skal realiseres i løpet av perioder på 4-8 år. Gjennom en fireårig økonomiplan viser ressursprioritering hva vi konkret skal gjøre. Kommuneplanen er bygd opp rundt visjonen og støttes opp av mål, strategier, handlingsplaner og den praksisen kommunen til slutt viser.

Visjon:	Stjernen vi styrer etter
Mål:	Hva vi vil oppnå i planperioden
Strategi:	Hvilken fremgangsmåte vi velger
Handlingsplan:	Hva vi konkret skal gjøre
Praksis:	Det vi gjør

Målhierarki internt og eksternt

Figuren viser i pyramideform oppbygningen av kommuneplanen. Visjonen bygger på strategier som til syvende og sist avhenger av økonomiplanen som fundament.

3 Hvorfor kommuneplan

Det kommunale selvstyre har lang tradisjon i Norge og ble først lovfestet i formannskapsloven av 1837. Kommunene er en grunnleggende del av infrastrukturen i vårt velferdssamfunn, og har et bredt ansvar for offentlige velferdstjenester. I tillegg skal kommunen ivareta demokratiske funksjoner, utøve myndighet og utvikle samfunnet.

3.1 Formål og hensikt

Lov om planlegging og byggesaksbehandling (også kjent som plan- og bygningsloven, forkortet PBL) pålegger kommunene å utarbeide og ha en kommuneplan.

Kommunen skal ha en samlet kommuneplan som omfatter samfunnsdel med handlingsdel og arealdel. Kommuneplanen skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver, og bør omfatte alle viktige mål og oppgaver i kommunen. Den skal ta utgangspunkt i den kommunale planstrategien og legge retningslinjer og pålegg fra statlige og regionale myndigheter til grunn.

Plan- og bygningslovens § 11-1

Kommuneplanen skal også:

- Ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunen som organisasjon.
- Være grunnlag og gi rammer for sektorenes planer og virksomhet i kommunen.
- Gi retningslinjer for hvordan kommunens egne mål og strategier skal gjennomføres i kommunal virksomhet og gi retningslinjer for medvirkning fra andre offentlige organer og private.

Det siste er viktig i en kommune med begrenset økonomi og handlingsrom, men med mye frivillighet og dugnadsånd.

Gjeldende kommuneplan ble vedtatt av kommunestyret den 6. september 2011. Den var et resultat av en relativt omfattende prosess som også inneholdt en arealdel.

3.2 Kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel innebærer langsiktig kommuneplanlegging med en samfunnsmessig tilnærming. Den skal behandle langsiktige utfordringer knyttet til blant annet helse, miljø, levekår og økonomi. Kommuneplanens samfunnsdel skal samordne sektorenes planer og gi retningslinjer for sektorenes virksomhet.

3.3 Kommuneplanens arealdel

Kommunen skal ha en arealplan for hele kommunen som viser sammenhengen mellom framtidig samfunnsutvikling (beskrevet i samfunnsdelen) og arealbruk. Kommuneplanens arealdel er ved kommunestyrets vedtak bindende for nye tiltak eller utvidelse av eksisterende tiltak. Den skal omfatte plankart, bestemmelser og planbeskrivelse hvor det framgår hvordan nasjonale mål og retningslinjer, og overordnede planer for arealbruk, er ivarettatt. Birkenes rullerer arealdelen i løpet av 2015.

3.4 Kommunal planstrategi og planprogram

Kommunal planstrategi ble vedtatt av kommunestyret 13.12.2012. Den beskriver status for planarbeidet i kommunen og setter opp en prioritering av planoppgaver inneværende kommunestyreperiode fra til høsten 2015.

I forbindelse med behandling av kommunal planstrategi i kommunestyret ble det likevel vedtatt at samfunnsdelen av kommuneplanen skulle revideres og ses i sammenheng med et utviklingsprogram for kommunen. Gjeldende kommuneplan ble vurdert å være for altomfattende og for lite spisset i forhold til de utfordringer kommunen står overfor. Antallet satsingsområder burde derfor begrenses med færre og tydeligere mål.

Planutvalget vedtok 23.10.2013 et program for arbeidet med revisjon av samfunnsdelen av kommuneplanen. Det inneholder en disposisjon over innhold og tema, samt beskrivelse av prosess for medvirkning og fremdrift.

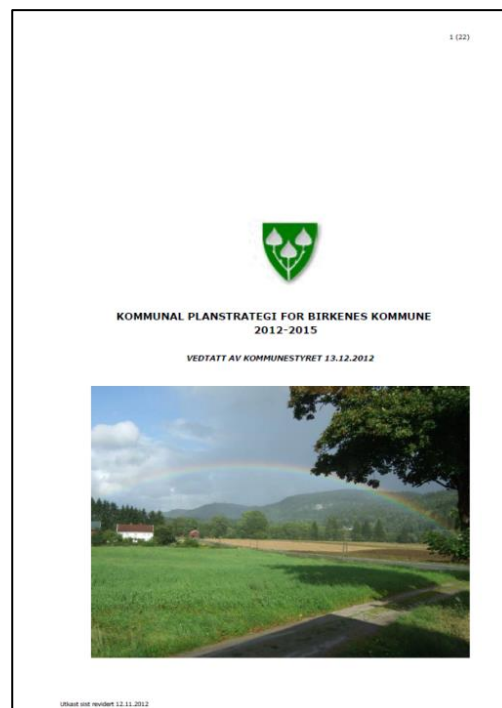
3.5 Prosess

Kommuneplanen skal stake ut en kurs og angi mål for utviklingen av kommunen som samfunn. Planen må oppfattes som nyttig og til praktisk bruk for politikere, kommunens ansatte og alle som bor i og interesserer seg for Birkenes som lokalsamfunn.

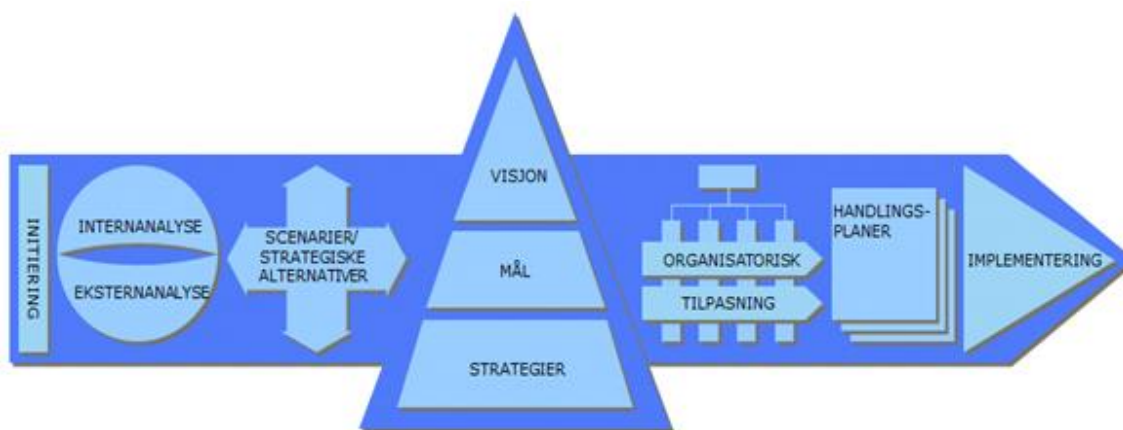
Arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel krever involvering fra alle tjenesteområder i kommunen, innbyggere, foreninger og interesseorganisasjoner. Et sterkt politisk engasjement og deltakelse er også en forutsetning.

Målet med prosessen er naturlig nok at det skal vedtas en ny kommuneplan for Birkenes. Samtidig er det et mål at selve prosessen skal gi noen effekter i form av:

- Forankring i befolkningen gjennom å tilrettelegge for aktiv medvirkning fra innbyggere, lag og foreninger og andre utvalgte grupper (eks innvandrere)
- Forankring i kommunens politiske og administrative organisasjon
- At kommuneplanens samfunnsdel er et resultat av samhandling på tvers av tjenesteområder/sektorer

Bildet viser kommunes planstrategi vedtatt 13.12.2012

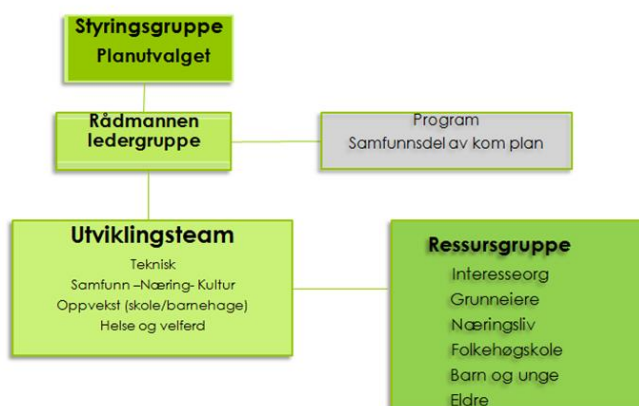
Figuren viser prosessen i utarbeidelsen av kommuneplanen. Den tar for seg arbeidet både før og etter visjon, mål og strategier er utformet.

3.5.1 Organisering

Det er kommunestyret som planens prosjekteier. Videre har kommunen valgt å organisere planutvalget/formannskapet som politisk styringsgruppe og rådmannens ledergruppe som administrativ styringsgruppe.

I forhold til å utarbeide planen har det vært nødvendig å få faglige innspill fra sektorfagene i kommunen. Det er nedsatt et administrativt utviklingsteam med deltakelse avhengig av tema og andre temagrupper innen helse og velferd, oppvekst og teknisk som kjenner til utfordringsbilder og andre planer som har relevans for kommuneplanen. Prosjektleder for arbeidet har vært kommuneplanlegger. Det er også kommuneplanleggeren som har det daglige ansvaret for å drive prosessen videre og rapportere til administrativ og politisk styringsgruppe.

Organisering - ivaretar prinsipper for godt styresett lokalt

Figuren viser hvordan Birkenes kommune har organisert kommuneplanarbeidet. Rådmannens ledergruppe har på bakgrunn av føringer fra planutvalget og innspill fra for eksempel interessegrupper drevet frem arbeidet.

Første halvår i 2013 ble det arrangert en rekke arbeidsmøter og verksteder med et utvidet formannskap der kommunens utfordringer ble sett i sammenheng med et program for utvikling av kommunen med forslag til innsparingstiltak, organisatoriske endringer med mer. Det ble gjennomført interne samlinger med SWOT-analyser og en dialogkafé med et utvidet formannskap i 24. april 2013. Dialogkaféen resulterte i forslag til tre satsingsområder, løfter og mål, jf. kapittel 8. Dette er fulgt opp i planprogrammet for samfunnsdelen som var på høring sommer og høst 2013. Det ble vedtatt av kommuneplanutvalget 20.10.2013.

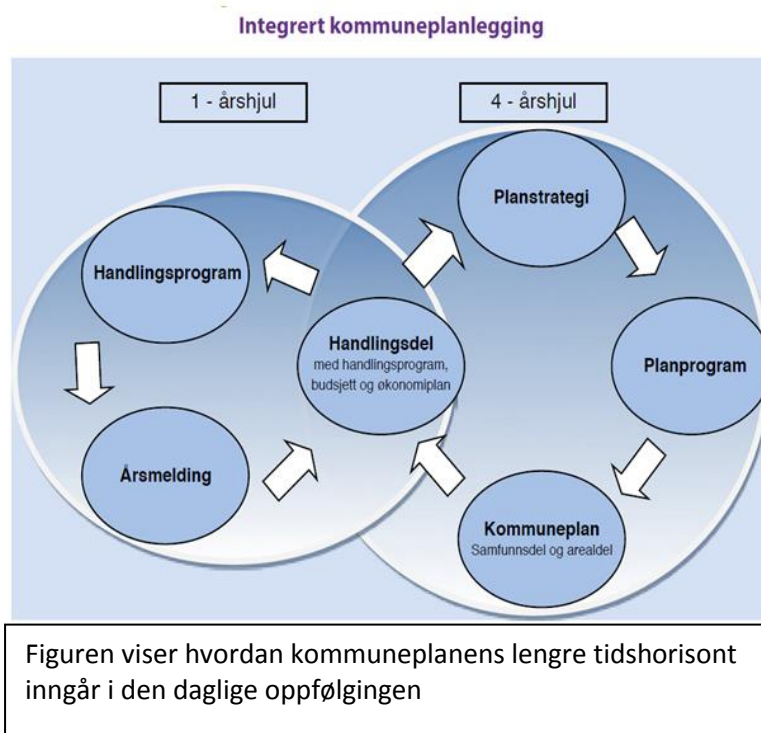

Hensikten med å gjennomføre en prosess er å legge til rette for at ressursene som benyttes trekkes i samme retning.

Frem til planen legges ut på høring har kommunen jobbet mot visjon, mål og strategier (trekanten i figur på side 8). En følge av de prioriteringene som gjøres i planen vil være en organisatorisk tilpasning og utarbeidelse av handlingsplaner. Både organisasjon og handlingsplaner vil være gjenstand for endringer i planperioden for å nå de mål som settes.

3.5.2 Handlingsplan

Birkenes kommunes handlingsplan for kommuneplanens samfunnsdel vil være kommunens økonomiplan samt organisasjonsstrategien. Dette innebærer blant annet at prioriterte oppgaver, innsats og tiltak må gis ressurs- og budsjettmessig dekning. Hvis ikke vil ikke målene som er satt for samfunnsutviklingen nås.

4 Rammer for planarbeidet

Rammene for planarbeidet settes i oppstarten av planarbeidet, men er også satt av nasjonale og regionale føringer og forventninger. Noen føringer blir gitt i form av bestemmelser og lovverk, som for eksempel plan- og bygningsloven. Dette er noe kommune skal forholde seg til og som setter klare rammer for kommuneplanen. Andre føringer er utarbeidet som forventninger eller anbefalinger. Dette er ikke bindende for kommunal planlegging, men gir noen føring på bakgrunn av hva nasjonale og regionale myndigheter venter i samfunnsutviklingen.

4.1 Nasjonale føringer

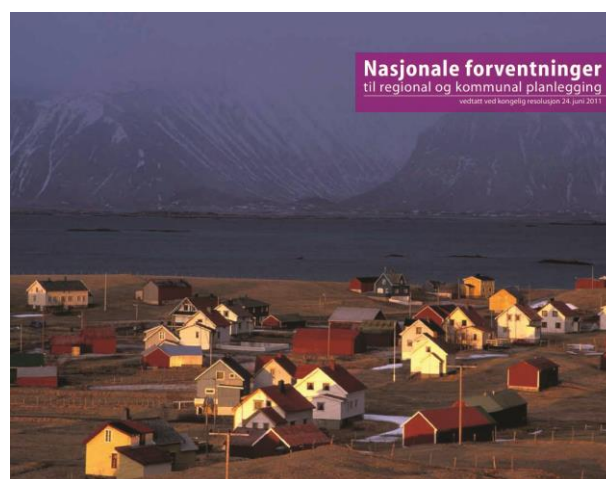
Plan- og bygningsloven legger føringer for hvordan en plan skal fremmes, behandles og utøves. I tillegg er det en rekke andre lover som i stor grad spiller inn i utarbeidelse av planer som for eksempel folkehelselov, naturmangfoldsloven og samhandlingsloven.

Det er også utarbeidet en rekke nasjonale planer og forventninger, for eksempel nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging og rikspolitiske retningslinjer for universell utforming. Nedenfor følger en kort gjennomgang av noen av de viktigste føringene for kommunal planlegging generelt og Birkenes spesielt.

4.1.1 Forventninger til kommunen

I henhold til pbl. §6-1 skal de nasjonale forventningene bidra til at planleggingen i fylker og kommuner tar opp viktige utfordringer i samfunnsutviklingen (forsiden til høyre). Forrige regjering utarbeidet et forventningsdokument som er ordnet under følgende temaer:

- 1) Klima og energi
- 2) By- og tettstedsutvikling
- 3) Samferdsel og infrastruktur
- 4) Verdiskaping og næringsutvikling
- 5) Natur, kulturmiljø og landskap
- 6) Helse, livskvalitet, oppvekst

4.1.2 Folkehelse og samhandlingsreform

Lov om folkehelse kom i 2011. Formålet med loven er å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevner sosiale helseforskjeller. Folkehelseperspektivet skal tas med i all planlegging og i alle tjenester.

Samhandlingsreformen, St. meld.nr.47 (2008-2009) er en retningsreform som skal innføres over tid (Stortingsmelding nr. 47s forside til høyre). I samhandlingsreformen rettes oppmerksomheten mot tre utfordringer som reformen skal bidra til å løse:

1. Pasientenes behov for koordinerte tjenester dekkes ikke godt nok
2. Tjenestene preges av for liten innsats for å begrense og forebygge sykdom
3. Endring av sykdomsbildet og sammensetning i befolkningen gir utfordringer som kan true samfunnets bæreevne

Den forventede veksten i behov for helsetjenester skal i størst mulig grad møtes i kommunene. Kommunene skal gjennom sin planlegging sørge for en helhetlig tenkning, med forebygging, tidlig innsats, behandling og oppfølging, slik at helhetlig pasientforløp i størst mulig grad kan ivaretas innenfor beste effektive omsorgsnivå.

4.1.3 Barn- og unges interesser i planlegging

Barn- og unges interesser i planleggingen ble fastsatt av Miljøverndepartementet 20.09.1995. Formålet er å:

- Synliggjøre og styrke barn og unges interesser i all planlegging og byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven.
- Gi kommunene bedre grunnlag for å integrere og ivareta barn og unges interesser i sin løpende planlegging og byggesaksbehandling.
- Gi et grunnlag for å vurdere saker der barn og unges interesser kommer i konflikt med andre hensyn/interesser. Retningslinjene stiller krav til fylkeskommunal og kommunal behandling.

4.1.4 Universell utforming (2008)

Det er et nasjonalt mål at alle mennesker i hele landet skal ha like muligheter til å utvikle sine evner og leve gode og meningsfulle liv. Universell utforming innebærer en inkluderende planlegging og utforming av produkter og omgivelser. Universell utforming legger til grunn mangfoldet av mennesker og tilstreber løsninger som kan brukes av alle.

Universell utforming er forankret i plan- og bygningsloven, samt likestillings- og diskrimineringsloven.

4.2 Regionale føringer

På regionalt nivå er det i likhet med nasjonalt nivå, utarbeidet en rekke planer og forventninger til kommunal planlegging med bakgrunn i regionale interesser. Regionale planer har fått større status og virkningskraft med plan- og bygningsloven av 2008.

Regionplan Agder 2020 ble vedtatt av fylkestingene i Aust- og Vest-Agder i juni 2010. De fem strategiske mål- og satsingsområder for samhandling er:

- 1) Klima: Høye mål, lave utslipp
- 2) Det gode livet: Agder for alle
- 3) Utdanning: Verdiskaping bygd på kunnskap
- 4) Kommunikasjon: De viktige veivalgene
- 5) Kultur: Opplevelser for livet

Hensikten med Regionplan Agder 2020 (forside til høyre) er å utvikle en sterk og samlet landsdel som er attraktiv for bosetting og næringsutvikling. Planen legger vekt på å utvikle landsdelens ressurser og sterke sider slik at Agder hevder seg i konkurransen nasjonalt og internasjonalt. Mål og prioriteringer i planen skal legges til grunn for regionale organer virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionen, jfr. plan- og bygningslovens § 8.2.

Birkenes kommune vil bidra til at de regionale mål nås gjennom eget planarbeid og aktiv medvirkning i regionalt samarbeid. Det er mer informasjon om Regionplan Agder 2020 på nettsidene til regionplanagder.no.

Regional plan for Kristiansandsregionen 2010-2050 - er en felles plan for den langsiktige utviklingen av Kristiansandsregionen (forside til venstre). Planen legger opp til en felles, forpliktende arealpolitikk for regionen som skal legge til rette for bærekraftig utvikling og balansert vekst i hele Knutepunkt Sørlandet. Planen skal minimere transportbehovet, minimere arealforbruk til utbygging, legge til rette for miljøvennlig og sikker transport, legge til rette for god folkehelse og sikre universell utforming i all planlegging.

Regional planstrategi for Aust-Agder 2012-2016 - er på samme måte som kommunal planstrategi et nytt verktøy innført med ny plan- og bygningslov. Fylkeskommunen er regional planmyndighet.

Planstrategien har forslag om fem nye regionale planer, men ikke alle berører Birkenes direkte. De som berører Birkenes er 1) Regional plan for klima og energi Aust-Agder/Agder, 2)

3) Regional plan for innovasjon og bærekraftig verdiskaping Agder og 4) Regional plan for likestilling og mangfold Agder.

Den regionale planstrategien foreslår blant annet at følgende regionale planer prioriteres:

- 1) Regional plan for likestilling og mangfold Agder (LiM-planen). Det er et viktig arbeid som skal munne ut i konkrete tiltak blant annet i forhold til Samhandlingsreformen og «Tidlig innsats» prosjektet i Birkenes som omfatter tjenesteområder blant annet innen oppvekstsektoren og i arbeidet med integrering av flyktninger og innvandrere. Folkehelse og levekår er også et sentralt satsingsområde der forebyggende arbeid står sentralt i kommunen. Birkenes kommunestyre har gitt sin tilslutning til at en slik plan er nødvendig og vil inkludere anbefalinger fra dette i det videre arbeidet. LiM-planen ble vedtatt i desember 2014.
- 2) Regional plan for innovasjon og bærekraftig verdiskaping. For Birkenes, som er avhengig av ressursutnyttelse fra skog, landbruk og en eksportrettet industri er dette et arbeid kommunen vil ha stor interesse av.

Knutepunkt Sørlandet har vedtatt en ny regional næringsplan for Kristiansandsregionen. Birkenes kommune har i utarbeidelsen av denne gitt innspill for å styrke næringslivet rundt Kristiansand. I

lys av den kraftige befolkningsveksten kommunen opplever er det nødvendig å legge til rette for flere arbeidsplasser i kommunen.

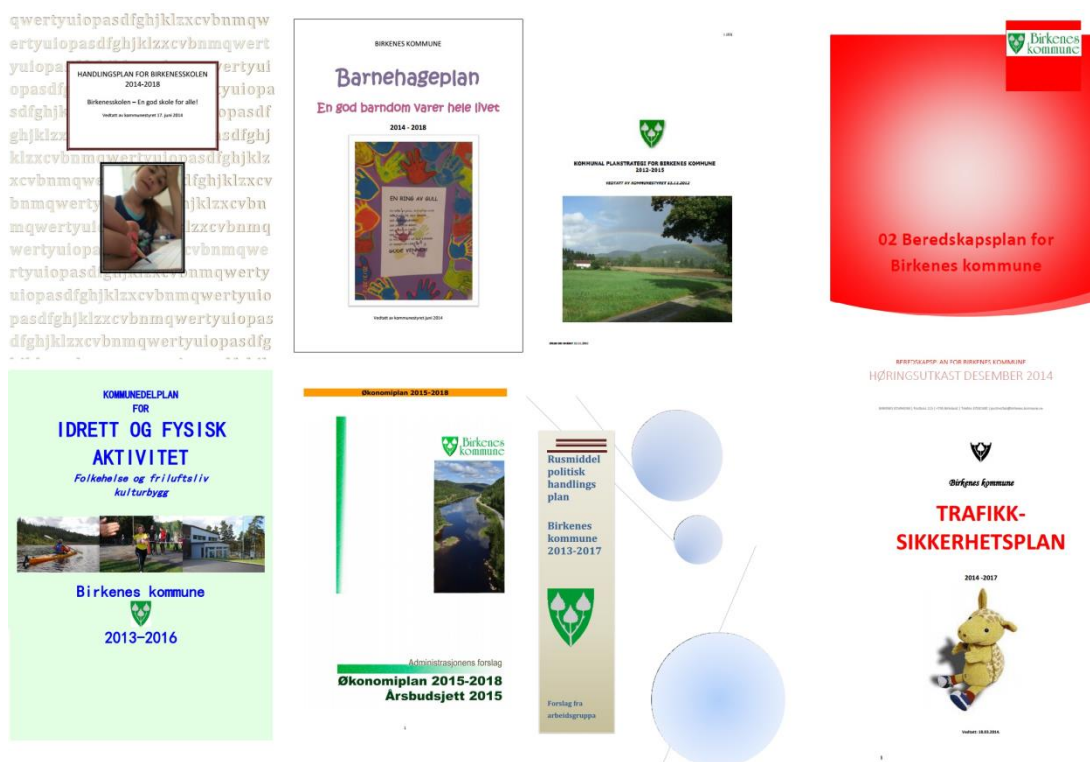
4.3 Eksisterende planer

Birkenes har utarbeidet flere sektorplaner. Disse planene er kunnskapsbaserte planer bygget på data fra nasjonale, regionale og lokale undersøkelser. I vårt arbeid med kommuneplanen er det utarbeidet statistikk og foretatt analyser der det er mangelfull bakgrunnsinformasjon.

Ved å ta utgangspunkt i eksisterende planer, de utfordringsbildene de presenterer og supplere det med statistikk fra områder som ikke er dekket av sektorplanene har kommunen utarbeidet tre satsingsområder. Satsingsområdene er tydeliggjort i neste kapittel.

I tillegg til vedlagte analyser har Birkenes bygget kommuneplanens samfunnsdel på disse planene:

- [Barnehageplan](#) – Vedtatt av Kommunestyret 17.6.2014
- [Handlingsplan for Birkenesskolen](#) – Vedtatt av Kommunestyret 17.6.2014
- [Strategisk næringsplan](#) for Kristiansandsregionen – vedtatt 4.11.2014
- [Kommunale planstrategi](#) – Vedtatt av kommunestyret 13.12.2012
- [Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet](#) - Vedtatt 13.12.2012
- [Økonomiplan for 2015-2018](#) – Vedtatt av kommunestyret 13.12.2013
- [Rusmiddelpolitisk handlingsplan 2013-2017](#) – Vedtatt av kommunestyret 7.5.2013
- [Trafikksikkerhetsplan](#) – Vedtatt av kommunestyret 18.3.2014
- Beredskapsplan – Vedtatt 3.1.2015

5 Satsingsområder og mål

Birkenes har en rekke utfordringer i den neste 12-års perioden. Uavhengig av kommunereform vil disse utfordringene fortsette å prege kommunen. Noen utfordringer er av en positiv art. Det er for eksempel en relativt ung befolkning i kommunen sammenlignet med mange andre, og andre utfordringer er krevende i negativ forstand, for eksempel knyttet til levekår.

Kommuneplanens samfunnsdel skal ha en kunnskapsbasert tilnærming til de utfordringene som må løses slik at kommunen kan sette de mål som er nødvendige. For å oppnå dette har det blitt samlet inn data innenfor ulike tema som er samlet i et vedlagt analysedokument. I tillegg har det blitt supplert med allerede eksisterende analyser gjort i utarbeidelsen av sektorplaner.

Det er mange hensyn som skal tas i utarbeidelsen av en kommunal plan. Det er i denne planen valgt å fokusere på tre satsingsområder. Dette er:

- 1) Folkehelse og velferd (tidlig innsats)
- 2) Utdanning
- 3) Stedsutvikling

5.1 Samfunnssikkerhet og beredskap

I henhold til § 15 i «Lov om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret» av 25. juni 2010 nr. 45, skal kommunen utarbeide en beredskapsplan. Beredskapsplanen inneholder det som er nødvendig for ledelse igjennom en krise, samt at den skal brukes i det kontinuerlige arbeidet for å møte uønskede hendelser.

Birkenes kommune har følgende mål for beredskapsplanleggingen:

- 1) Forebygging, dvs. forebygging av uønskede hendelser.
- 2) Konsekvenshåndtering, dvs. konsekvensene av en hendelse håndteres.
- 3) Planverk, dvs. at det alltid er oppdaterte planverk.
- 4) Trygge tjenester, dvs. at hver enhet er trygge på sine oppgaver.
- 5) Dekkende informasjon, dvs. god informasjonsflyt i en krisesituasjon til innbyggerne.

§ 15 i «Lov om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret» avsluttes med at beredskapsplanen skal være oppdatert og revideres minimum én gang per år. Birkenes kommune har laget kommuneplanen på basis av flere sektorplaner. Et av disse er beredskapsplanen.

Birkenes kommune ser på samfunnssikkerhet og beredskap som et område kommunen skal jobbe med kontinuerlig. Beredskapsarbeidet skal gjennomsyre alt arbeid som gjøres og som blant annet også omfatter de tre hovedsatsingsområdene.

5.2 Satsingsområde 1: Tidlig innsats

VÅRT LØFTE:

BIRKENES KOMMUNE SKAL TILRETTELEGGE FOR GOD FOLKEHELSE I ALLE FASER AV LIVET

Tidlig innsats er et begrep som i Birkenes kommune favner bredt. Innen for undervisning innebærer det at et barn med læringsproblemer får hjelp så snart problemet avdekkes ([Kunnskapsdepartementet](#)). Innenfor kriminalitetsforebygging handler det om å identifisere og håndtere et problem på et så tidlig tidspunkt at problemet forsvinner eller blir redusert med begrenset innsats ([KRÅD](#)). For Birkenes kommune handler det om at denne tilnærmingen skal prege vårt arbeid innenfor alle sektorer, og at kommunen gjennom forebygging skal minimere behovet for ekstraordinære tiltak.

5.2.1 Dagens situasjon - *Sånn har vi det*

Samfunnsutviklingen utfordrer også Birkenes kommune for å sikre en bærekraftig helse og omsorgstjeneste, at alle skal få flest mulig gode leveår og at de sosiale helseforskjellene i befolkningen reduseres. Det er bred enighet om at befolkningen skal gis et likeverdig tjenestetilbud uavhengig av bosted, kjønn, etnisk og sosial bakgrunn og økonomisk evne.

Det har vært arbeidet med begrepet *Tidlig Innsats* gjennom lang tid i Birkenes kommune med utgangspunkt i skjønnsmidler fra Fylkesmannen. En egen tverrfaglig arbeidsgruppe utarbeidet et prosjektdokument i 2012, og arbeidet fortsatte i forbindelse med utarbeidelse av Handlingsplan for Birkenesbarnehagen og handlingsplan for Birkenesskolen. Tidlig innsats innebærer tidlig både i betydning tidlig alder, men også tidlig i et forløp. Forebyggende arbeid vil således være det beste eksempel på beste praksis av tidlig innsats. Tidlig innsats fremstår i dag som et grunnleggende prinsipp som ligger til grunn for senere prioriteringer og tiltak. Det tverrfaglige arbeidet med dette er fra 1. august 2014 organisert inn i Ressurssenteret med blant annet barnevern, helsestasjon, PPT, SLT, PMTO, spesialpedagogisk tjeneste i barnehage, flyktningetjenesten og psykisk helse. Ressurssenteret rapporterer fra leder rett til rådmannen og er basis for det videre koordinerte arbeidet med tidlig innsats i Birkenes kommune.

5.2.2 Fra omsorg til mestring

Helse-, omsorg- og velferdstjenestene forventer brukervekst i årene som kommer. Statistikken viser en utflating/nedgang i eldre over 80 år i de nærmeste årene, mens det er en betraktelig vekst i aldersgruppen 67-79 år. Dette gir store utfordringer i tjenestene på sikt. Tjenesteytingen i forhold til omsorgstjenester står foran en strategisk endring, til å dreie tjenestetilbudet mot økning i hjemmetjenester og reduksjon av institusjonsplasser. I dag har kommunen relativt sett, mange institusjonsplasser. Det er avgjørende å bygge opp en tjeneste som kan gis på rett sted til rett tid. Kommunens innbyggere skal motta tjenester på et nivå i omsorgstrappen som står i forhold til behovet.

Forebygging er viktig. Tidlig innsats betyr både fokus på nødvendige behov i dag og tilrettelegging for fremtiden (foto: helse-mr.no).

Levekårsutfordringene i Birkenes er flere og sammensatte. Kommunen har en høyere forekomst av røykerelatert sykdom enn Aust Agder og landet for øvrig. Andel uføretrygdde under 45 år er også høyere enn i landet for øvrig. Det fremkommer også at flere personer bruker legemidler mot psykiske lidelser, sammenlignet med resten av landet. Overvekt hos små barn er også i ferd med å utvikle seg i en retning som ikke er ønskelig.

Tidlig innsats skal gjennomsyre alle tjenester i kommunen. Tidlig innsats kan beskrives som tidlig både i forhold til alder og tidlig i forhold til problemutvikling. Tidlig innsats kan få særlig betydning tidlig i alder fordi det utviklingsmessig skjer så mye i denne fasen av et menneskes liv. Likevel kan tidlig innsats i forhold til problemutvikling omfatte mange tiltak senere i livsløpet, for eksempel i forhold til å forebygge kriminalitetsutvikling, rus og avbrutt utdanning hos ungdom.

Det behøver ikke å være noe motsetningsforhold mellom tidlig innsats forstått som tidlig i alder, og tidlig innsats forstått som tidlig i en problemutvikling. Tidlig innsats i form av oppdagelse av risikoutsatte barn og tiltak satt inn i førskolealder vil kunne bidra til å forebygge senere problemer. Utfordringen er kanskje heller å oppdage eller "se" utfordringene tidlig nok. Kvello (2007) har for eksempel påpekt at spesielt førskolebarn lider av at både foreldre og fagfolk har en tilbøyelighet til å se an situasjonen, og ha en sterk tiltro til spontan heling. På samme måte kan tidlig innsats i forhold til ulike diagnoser som inntreffer i voksen alder, føre til at mennesker i større grad mestrer livet på en god måte.

5.2.3 Mål for tidlig innsats – Slik vil vi ha det

VÅRT MÅL:

BIRKENES KOMMUNE FREMMER LIVSGLEDE OG MESTRING GJENNOM HELE LIVET.

Delmål:

- Helsefremming og forebygging i all praksis
- Et samordnet tjenestetilbud med riktig kvalitet og målrettet ressursbruk
- En aktiv fritid for alle
- Det er lett å ta sunne og gode valg

5.2.4 Tiltak og handlinger – *Sånn gjør vi det*

For at Birkenes kommune skal kunne holde sitt løfte om å legge til rette for god folkehelse, og at velferd sikres i alle faser i livet, er det en forutsetning at organiseringen av tjenestene fremmer dette.

Organisasjonen skal ivareta samordning av tverrfaglige tiltak og få sammenheng og kontinuitet i tiltakskjeden. Ressursinnsatsen må være målrettet og ha felles retning. Ved å fremme prinsippet om tidlig intervensjon vil «neste praksis» bli utviklet.

Tverrfaglig kompetanse og tverrfaglig kvalitetsvurdering er helt avgjørende for å lykkes med tidlig innsats og kvalitet i alle ledd. Kommunens finansielle stilling og statlige krav tilsier at dette må gjennomføres med mindre ressurser. Formålet med all tjenesteyting er at innbyggerne skal få rett hjelp til rett tid. Det skal fremmes læring, mestring og utvikling gjennom samordning av tverrfaglige tiltak. Kommunen vil unngå en metodikk som gir passivitet og fører til passiv hjelp, men arbeide for aktiv mestring i alle livssituasjoner.

Det syns avgjørende å samle seg om en overordnet strategi for å lykkes i endringsarbeidet. Hverdagsrehabilitering som strategisk metode kan brukes som grunnleggende tenkning i forhold til all tjenesteytingen. Det vil si:

- Fra sen innsats til tidlig intervensjon
- Fra behandling til tidlig oppsporing
- Fra pleie til forebygging
- Fra informasjon til motivasjon og brukerstyring
- Fra passivisering til aktivisering
- Fra hjemmehjelp til hjemmetrening

Forslag til tiltak:

Folkehelse, forebygging og samhandling er definert som helse og omsorgstjenestenes viktigste utviklingsområder de nærmeste årene. Samtidig vektlegges det at helhetlige og tilgjengelige tjenester skal bygge på et sterkere bruker- og mestringsperspektiv. For å kunne tydeliggjøre dette er det ønskelig å samle eksisterende delplaner til én kommuneplan. Dette skal være et helhetlig, overordnet styringsdokument som har som formål å klargjøre og konkretisere de utfordringer kommunen står overfor og angi retning for videreutvikling av helse, sosial og omsorgstjenestene. Kommunen kan dra nytte av å utarbeide et helhetlig og tverrsektorielt oversiktsdokument over folkehelsestilstanden i kommunen. Dette er viktig for å sikre at riktige tiltak settes inn for å nå målene som settes. Det finnes allerede mye informasjon i kartlegginger som utføres. Eksempler på dette er ung-data undersøkelsen, rusundersøkelsen, tall fra NAV sosial, tall fra helsestasjonen/barnevekststudiet, skole/barnehagekartlegginger, tall fra egne avdelinger, tall fra SSB og Agderportalen(statistikkportal).

Det er ønskelig at et slikt dokument tar for seg både positiv utvikling og utfordringer for kommunen. På den måten kan man få frem det helsefremmende perspektivet i forhold til hva som fungerer og hva som bør/kan gjøres mer av. Oversiktsdokumentet kan være inspirert av veilederen som er utviklet av helsedirektoratet «[God oversikt – en forutsetning for god folkehelse. En veileder til arbeidet med oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer](#)»

5.3 Satsingsområde 2: Utdanning

VÅRT LØFTE:

BIRKENES KOMMUNE SKAL LEVERE KVALITET I BARNEHAGE OG SKOLE

Tidlig innsats knytter seg på mange måter også til satsingsområde 2. Gjennom tidlig innsats i oppveksten skapes vekst og utvikling for den enkelte.

5.3.1 Dagens situasjon - Sånn har vi det

Birkenes kommune har fire grunnskoler, tre kommunale barnehager, fire private barnehager og voksenopplæring som leverer tjenester i det som benevnes som utdanningsløpet. I tillegg har kommunen støttetjenestene PPT og spesialpedagogiske tiltak i barnehage.

Birkeland skole 1 - 7	430 elever
Engesland skole 1 -- 10	60 elever
Herefoss skole 1 -7	30 elever
Valstrand skole	190 elever
Birkenes Voksenopplæring	88 elever
Birkeland barnehage	48 plasser
Engesland barnehage	23 plasser
Natveitåsen barnehage	78 plasser
Birkenes FUS, Birkeland	60 plasser
Birkenes FUS, Herefoss	25 plasser
Grasham barnehage	38 plasser
Hampphaugen barnehage	78 plasser

Tabellen viser brukere per 1. januar 2015

Utfordringsbildet er å samle enhetene i en kollektiv praksis slik at begrepene Birkenesbarnehagen og Birkenesskolen blir tydelige realiteter. For at dette skal skje må det være en utvikling innenfor internkontroll og planarbeid som gir en enhetlig kultur og praksis. Det må arbeides pedagogisk gjennom hele utdanningsløpet basert på hva som virker og som er forskningsforankret. Ressurser og innsats må styres etter et grunnleggende prinsipp om at Tidlig Innsats gir best effekt.

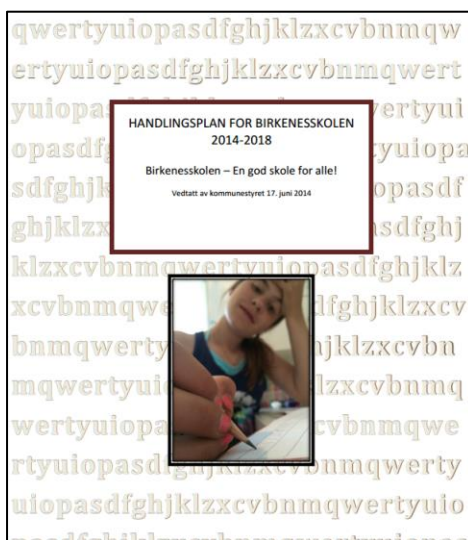
Det utføres mye godt arbeid i barnehage og skole. Dette er det beste utgangspunkt for videre utvikling der trygge voksne hele tiden forbedrer sin praksis slik at alle barn og unge opplever mestring, læring og utvikling. Dette vil gi utslag i redusert spesialundervisning, bedre grunnleggende ferdigheter, bedre skolerresultater, økt trivsel og lavere frafall i videregående skole. Bedre kvalitet i barnehage og skole er det viktigste virkemiddelet for økt livskvalitet for barn og unge. Behovet for dette er til stede fordi Birkenes er en del av en landsdel som trenger bedre resultater og kvalitet i skolen og fordi Norge som nasjon har behov for det. Det betyr at dette er vesentlig både i individuell, kommunal, regional og nasjonal sammenheng.

5.3.2 Mål for oppvekst – *Slik vil vi ha det*

5.3.3 Delmål skole

VÅRT MÅL:

BARNEHAGENE OG SKOLENE FREMMER MESTRING, LÆRING OG UTVIKLING FOR ALLE

Kommunen har utarbeidet en fylldig handlingsplan for Birkenesskolen. Denne er en sentral del av det å nå målene i kommuneplanen.

Birkenesskolen er en trygg læringsarena som gjennom tidlig innsats og gode lærere gir hver enkelt elev et størst mulig læringsutbytte ut fra elevens forutsetninger. For å nå hovedmål for Birkenesskolen er følgende satsingsområder vedtatt av kommunestyret 17. juni 2014:

- Tidlig innsats
- Ledelse på alle nivå (både skoleledelse, klasseledelse, politisk og administrativ ledelse)
- Vurdering for læring

Det er utarbeidet mål og tiltak innenfor hvert satsingsområde i *Handlingsplan for Birkenesskolen* vedtatt av kommunestyret juni 2014. Resultatmål og tiltak skal årlig justeres gjennom tilstandsrapport til skoleeier og rullering av handlingsplan i kommunestyret.

5.3.4 Delmål barnehage

I Birkenesbarnehagen:

- opplever alle barn trygghet, trivsel og glede
- opplever alle barn at de mestrer, og de skal lære å tro på egne evner og muligheter
- preges innholdet av omsorg, lek, læring og vennskap
- møter barna tilstedeværende og engasjerte voksne med god kompetanse og som er mange nok til å ivareta alle barn på en god måte

For å nå målsettingen har barnehagen følgende satsingsområder vedtatt av kommunestyret 17.juni. 2014:

- Ledelse

- Språk og språkutvikling
- Uteliv, natur og motorikk
- IKT

Det er utarbeidet mål og tiltak innenfor hvert satsingsområde i *Handlingsplan for Birkenesbarnehagen* vedtatt av kommunestyret første gang i juni 2014. Handlingsplanen rulleres årlig i kommunestyret.

Engesland barnehage (foto: Birkenes kommune)

Både barnehage og skole har en grunnleggende strategi om å satse på:

- tidlig innsats
- fremme trygge voksne gjennom kompetanseutvikling for alle
- utvikle bedre praksis og læringsmiljø i en lærende organisasjon
- likestilling
- arbeide målbevisst mot det som virker og som er forskningsbasert

5.3.5 Tiltak og handlinger – *Sånn gjør vi det*

Birkenes kommune har allerede og vil jobbe videre med å iverksette en rekke tiltak for å møte utfordringene skissert i planen og å nå målene som er satt. Kommunen vil i både barnehage og skole:

- Styrke og utvikle ledelse på alle nivå
- Videreføre utviklingsgruppe(r) for barnehage og skole
- Videreføre egen politisk referansegruppe
- Utarbeide egen plan for overganger gjennom hele utdanningsløpet fra barnehage til videregående skole
- Gjennomføre de tiltak i henhold til årlig behandling i kommunestyret

5.4 Satsingsområde 3: Steds- og næringsutvikling

VÅRT LØFTE:

BIRKENES KOMMUNE SKAL HA TRE LEVENDE BYGDESENTRA

5.4.1 Dagens situasjon – *Sånn har vi det*

Birkenes er en industrikommune med rundt 400 arbeidsplasser preget av bedrifter innenfor trebearbeiding, interiør (for eksempel Foss Bad, Uldal vinduer, Scanflex og Ånesland fabrikk), materialutvikling (for eksempel 3b fibreglass), verksted og lettindustri. Både jordbruk og skogbruk er Birkenes kommune

viktige bidragsyttere til verdiskapingen i kommunen. Rammevilkårene for landbruket ligger både i naturen, markedet og politikken. Både industri og skogbruk er sterkt påvirket av nasjonale og internasjonale konjunkturer. Birkenes næringsforum som ble etablert i 1992 er et samarbeidsforum der næringslivet møter den administrative og politiske ledelsen i kommunen. Når næringsstrategien foreligger, må det tas stilling til hvordan arbeidet lokalt skal organiseres.

Kommunen er i gang med å utarbeide en ny næringsstrategi der det vil være fokus på hva kommunen kan bidra med for å nå felles mål for Kristiansandsregionen. Mange av mulighetene antas å ligge innenfor fornybare naturressursene i form av skog ("det grønne skifte"), utmark og vann. Tovdalenelva bør være spydspissen i satsingen på utmarksnæring og turisme. Knutepunkt Sørlandet har utarbeidet en strategisk næringsplan som en del av et nasjonalt utviklingsprogram for byregioner. Den enkelte kommunes handlingsplan implementeres i dette regionale programmet som skal forankres politisk.

Birkenes deltar i en rekke fora som er viktige for vår kommunes næringsutvikling.

- Næringsutvalget i Knutepunkt Sørlandet er en viktig regional arena for vår kommune.
- Etablerersenteret Vest Agder – EVA senteret
- Regionalt Næringsfond for Birkenes, Iveland og Lillesand
- Innovasjon Norge.

5.4.2 Mål for stedsutvikling – *Slik vil vi ha det*

VÅRT MÅL:

VI HAR TRE LEVENDE SENTRUM OG SKAPER GODE VEKSTVILKÅR FOR NÆRINGSUTVIKLING

Birkenes kommune har tre sentra. Utviklingen av disse betyr mye for bosettingen, næringsaktiviteten og «bolyst». Disse tre sentra er Engesland, Herefoss og Birkeland. Det er i den videre prosess viktig å få belyst hvilke steds kvaliteter de har og hvordan disse kan videreføres som et ledd i å skape et vekstmiljø med bolyst og næringsutvikling.

Strøget, Sentrum på Birkeland, har et stort behov for stedsutvikling knyttet til fornyelse og transformasjon slik at det kan bli et attraktivt sted for næring, handel, kulturaktiviteter og som møtested og bosted. Det er behov for å utvikle et kompakt senter med kvaliteter knyttet til estetikk, form og funksjonelle løsninger for blant annet trafikk og parkering. I LISA-prosjektet er det blant annet jobbet med stedsutvikling av Herefoss og Engesland. Dette skal videreføres gjennom konkrete tiltaksplaner som også vil bli knyttet opp mot næringsutvikling.

På dialogmøtene som ble arrangert i forbindelse med oppstarten av planarbeidet ble næringsutvikling tatt opp som et viktig tema. Dette skal Birkenes jobbe videre med. Sentrale spørsmål er:

- Hvilke stedskvaliteter har Birkenes som lokalsamfunn og i næringslivet?
- Hvordan skal man bruke dette for å posisjonere Birkenes i forhold til ønsket utvikling?
- Hvordan skal dette gjenspeiles i strategisk næringsplan gjennom Målsettinger og Strategiske satsingsområder

Dette er spørsmål kommunen må jobbe videre med og som danner grunnlaget for gode samarbeidsprosjekter med næringslivet. I utviklingsprogrammet for storbyer, hvor Strategisk næringsplan for Kristiansandsregionen inngår, er følgende hovedmål lagt inn som strategiske satsinger: Kompetanse, Innovasjon, Attraktivitet, Internasjonalisering, Næringsarealer og Kommunikasjon. Som mål i en regional strategisk næringsplan kan vår kommune slutte seg til disse og våre handlingsplaner vil støtte opp om dette.

Birkenes jobber med å få lokalisert ett av fire nasjonale sentre for laks ved Tovdalelva og Birkenes kommune. Målet med disse sentrene er å drive informasjon og formidling om ulike utfordringer knyttet til å ivareta den naturlige villaksbestanden og utvikle mer kunnskap.

5.4.3 Delmål stedsutvikling – *Sånn gjør vi det*

For å nå hovedmålet foreslås delmål som skal følges opp gjennom konkrete handlingsplaner og prosjekter Det skal legges til rette for å:

- Utvikle en bærekraftig produksjon og nye nisjeprodukter innen jord, skog og utmark basert på våre rike naturressurser og stedskvaliteter.
- Utvikle gode botilbud, skape bolyst, attraktive arbeidsplasser og økt handel.
- Utvikle Tovdalselva som spydspiss i satsingen på utmarksnæring og turisme.
- Videreutvikle og kommunisere våre stedskvaliteter.

Det skal avledes prosjekter innen primærnæringene som går på å styrke vernet av ressursgrunnlaget og analysere nye nisjeproduksjoner innen landbruk og skogbruk. Et eksempel er eksisterende Skogsidol-prosjekt som skal bidra til å styrke trenæringens konkurransevne gjennom økt fokus på innovasjon. Lokale virkemidler er tilskudd fra regionalt næringsfond, Innovasjon Norge og lokale politiske vedtak (sterkt jordvern) for å nå målene.

Birkenes kommune ønsker å skape bolyst i våre sentra. Prosjektet stedsutvikling av Birkeland sentrum skal bidra til å skape et trivelig sentrum med god stedskvalitet. Første skritt på vegen er ny områdereguleringsplan. Birkeland sentrum skal gis et mer urbant uttrykk som hever kvaliteten og skaper økt trivsel og aktivitet. Engeslandstunet skal samle alle aktiviteter og bygdefolk til sentrum, øke bosettingen og å utvikle ny næring basert på egne stedskvaliteter med en klar framtidsetta miljømessig profil. Herefoss Utvikling har som satsingsområde utvikling og gjennomføring av prosjekter innen næring og turisme, stedsutvikling og bygdas kulturhistorie.

Måloppnåelse kan måles ved statistikk som viser omsetningsøkning i handel, redusert handelslekkasje, antall nybygde leiligheter i sentrum, nye sentrumsbeboere og hvor mange nye møteplasser som er skapt. Det kan også foretas intervjuer for å måle befolkningens tilfredshet med sentrum i dag og om noen år.

Tovdalselva (foto: miljøstatus.no)

Kommunen har en lakseførende elv og utmarksområder som kan brukes til å skape økt oppmerksomhet rundt kommunens opplevelsestilbud. Dette kan gjøres gjennom å:

- Markedsføre tilbudene på en framtidsrettet måte.
- Skape nye produkter hvert år. Utvikling av lakseturisme og laksesenter.
- Utvikle Telemarksvegen og tilbud langs denne gjennom kommunen, jfr. pågående prosjekt.
- Jobbe målrettet mot EU-prosjekt knyttet til turisme, jfr. Lisa prosjektet.
- Bidra til å videreutvikle Torvstrøfabrikken med nye produkter.

Måloppnåelse her kan måles gjennom nye prosjekter som er realisert og omsetning i reiselivsnæringen, på hotellet og overnattingssteder, antallet utenbygdsboende laksefiskere osv.

Det skal startes opp et prosjekt der kommunens stedskvaliteter analyseres. Det vil være kvaliteter knyttet til det fysiske miljø (stedskapital mm), men også kvaliteter knyttet til kultur, historie, folk og virksomheter. Når stedskvaliteter er "funnet" og analysert, skal de videreføres, kommuniseres og markedsføres. Dette delmålet kan måles når analyser og effekter av markedsføring og omdømmebygging foreligger. Arbeidet skal bygge på "Birkenesmodellen".

Birkenesmodellen skal legge til rette for gode prosesser mellom ildsjeler, lag og foreninger, bedrifter/firma og kommunen (det offentlige) som ivaretar medvirkning og fremmer engasjement og frivillighet. Et slikt samarbeid skal øke kommunens attraktivitet som sted å bo, drive næring, samt å besøke/oppleve. Historien forteller at frivilligheten har stått for viktige milepæler i forbedringer, fremgang og vekst i kommunen. Begrepet dugnadsbygda Birkenes er en viktig stedskvalitet som må utvikles videre i tråd med nye samfunnsmessige mål.

6 Organisasjonens oppdrag

Organisasjonen eksisterer for å levere tjenester til innbyggerne etter oppdrag fra kommunestyret. Dette tydeliggjøres gjennom mål og strategier i ulike styringsdokumenter, som vedtas av Kommunestyret. Disse følges opp med handlingsplaner, hvor konkrete tiltak defineres og prioriteres. Hensikten er å gi organisasjonen en felles og langsiktig retning som gjør det mulig å levere tjenester innenfor de rammene som eksisterer. Alle tjenestene skal tilfredsstillende krav i lover og forskrifter som til enhver tid er vedtatt av Stortinget.

6.1 Hovedutfordringer

Forventningene til kommunesektoren er i endring, og kommunen forventes å klare mer for mindre ressurser. Tre hovedutfordringer for organisasjonen som helhet peker seg ut:

1) Stor konkurranse om arbeidskraft (rekruttere og beholde)

Birkenes kommune er helt avhengig av stadig ny tilførsel av kompetanse når samfunnets behov for tjenester stadig er i endring. Det ventes å bli stor konkurranse om arbeidskraften framover. Det er derfor viktig å rekruttere og beholde medarbeidere med riktig kompetanse i tråd med de krav og behov som stilles til tjenesteytingen i dag og i framtiden. Dette innebærer å være en attraktiv arbeidsplass for kompetente medarbeidere og ledere.

2) Tjenestene i stor endring (kompetanseutvikling)

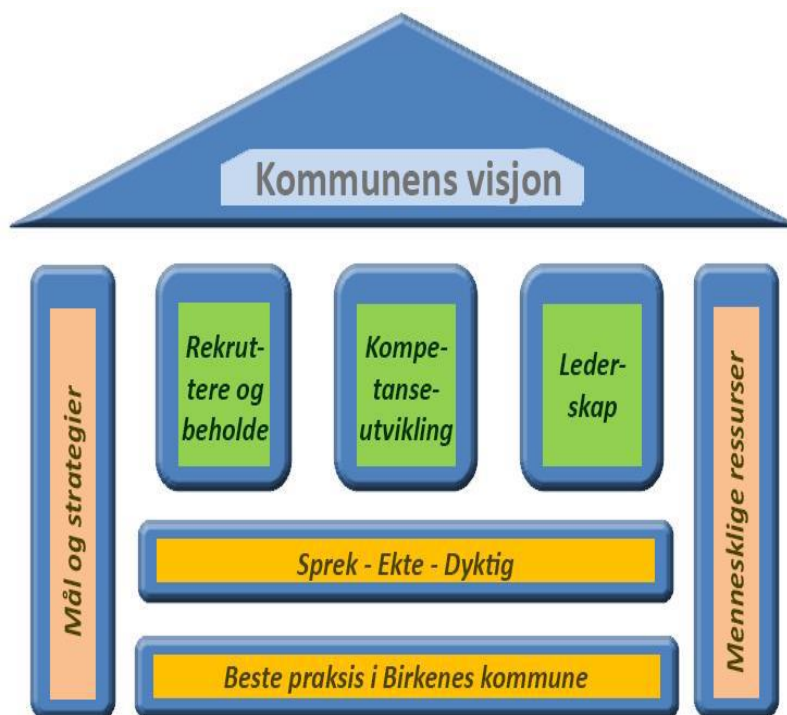
Kommunale tjenester er i stor endring både i forhold til kvalitet, omfang, behov og oppgaver. Alle tjenesteområdene er i en eller annen form for omstilling, som krever mer av hver enkelt medarbeider og av organisasjonen som helhet. Det er avgjørende at alle har den kompetansen som trengs for å nå målene, og at organisasjonen benytter kompetansen best mulig. Kompetansen til alle som jobber i kommunen må utvikles i tråd med kommunens behov.

3) Handle i felles og ny retning (lederskap)

For å gi en klar og felles retning på arbeidet og mobilisere medarbeidernes kompetanse i møte med brukere og kolleger, spiller lederskapet en viktig rolle. Lederskap innebærer å skape gode forutsetninger for at alle medarbeidere kan arbeide målrettet til beste for innbyggerne med minst mulig ressursbruk. Det betyr at det må skapes et lederskap hvor medarbeiderne lykkes.

6.2 Hovedmål og delmål – «sammen kan vi mer»

Mål for organisasjonen må alltid sees i sammenheng med kommunens mål og strategier for tjenestene til innbyggerne. Modellen nedenfor viser denne sammenhengen. Her fremkommer kommunens visjon øverst med organisasjonens tre satsingsområder (delmål) i midten, og med verdiene og beste praksis i Birkenes kommune som en felles grunnmur. Veggene viser at menneskelige ressurser og kommunens mål og strategier må ses i sammenheng for å oppnå beste resultater.

Hovedmål:

Vi yter tjenester med riktig kvalitet og målrettet ressursbruk

Delmål:

- Vi er et attraktivt arbeidsfellesskap for kompetente medarbeidere og ledere (rekruttere og beholde)
- Vi utvikler kompetanse systematisk for å løse dagens oppgaver og for å møte framtidens utfordringer (kompetanseutvikling)
- Vi har ledere som får medarbeiderne til å lykkes med å nå organisasjonens mål (lederskap)

6.3 Strategier

Organisasjonen vil lettere nå kommunens mål, når det er en organisasjonskultur som preges av godt medarbeiderskap og lederskap. I tillegg må organisasjonsstruktur bidra til en helhetlig og funksjonell tjenesteutøvelse. Det er også viktig at det skapes utviklingsarenaer på tvers av fag og struktur, slik at forenkling og forbedring av daglige handlinger er mulig. Strategiene skal bidra til å dyktiggjøre organisasjonen til å nå kommunens mål på en smartere måte enn i dag, det vil si bedre og billigere.

Hovedstrategier:

- Skape felles kultur gjennom verdier som er kjent og brukt i det daglige hos alle
- Utvikle endringskultur gjennom beste praksis, kontinuerlig forbedring og ulike utviklingsarenaer
- Sikre effektivitet og kvalitet gjennom blant annet forenkling og digitalisering av arbeidsprosesser, aktiv bruk av kvalitet og risikovurdering (ROS-analyse)

Vi er best når:

- Vi gjør hverandre gode
- Vi kommuniserer åpent og direkte
- Vi skaper de gode løsningene sammen
- Vi lærer av feil og beste praksis
- Vi gir riktig kvalitet med en gang